

האלוף האולימפי גל פרידמן והג'וינט במיזם משותף למען ילדים בסיכון

רבים לשתף פעולה בתחום הפרסום והשיווק, אבל לי היה חשוב לחבר בין הזכייה לבין עשייה למען הקהילה; בחיבור עם הג'וינט אני מרגיש שאני ממצה באופן מוחלט את המטרה. אני בטוח שבסיומם של אימונים מפרכים ורטובים יימצאו בין הנערים-חניכים כאלה שיצטיינו בגלישה".

מנכ"ל ג'וינט ישראל, מר ארנון מנטבר, אמר כי ג'וינט ישראל גאה בשותפות הייחודית שנוצרה והוא בטוח כי הנוער – הממתין בקוצר רוח למפגש עם האלוף האולימפי הישראלי – ייחשף לדרך הספורט, האתגר והמצוינות.

לא נמסרו פרטים על היקפו העסקי של המיזם, אך נודע כי המימון הוא פרי תרומתו של תורם יהודי-אמריקאי, המייחס חשיבות רבה לפעילות זו, המתבצעת לטובת נוער בסיכון בישראל. ♦

האלוף האולימפי גל פרידמן (צילום: עדי אבישי)

האלוף האולימפי גל פרידמן וג'וינט ישראל חתמו על מיזם משותף להקמת מערך קורסים לגלישה בהדרכתו ובניהולו של פרידמן. המיזם מיועד לקבוצות של נוער בסיכון במסגרת פרויקט של ג'וינט ישראל ואשלים.

בשלב זה פרידמן יוביל וילוה קבוצות של בני נוער בסיכון (בראש צוותים מקצועיים) באור עקיבא, בחזרה ובחיפה. מדי שבוע יזדריך פרידמן קבוצות של בני הנוער בפעילות ימית ובגלישה בים.

גל פרידמן אמר, כי נכוונתו ליזמות משותפת עם הג'וינט נובעת מתוך האמונה כי אפשר לצאת מכל מצב ולהגיע לפסגה ולמצוינות. "אני נרגש מאוד מההזדמנות לסייע לנוער במצוקה. במהלך התקופה מאז הזכייה, פנו אלי גופים מסחריים

נשיאה חדשה לג'וינט העולמי

השופטת אלן הלר נבחרה לכהן כנשיאת הג'וינט העולמי, החל מתחילת חודש ינואר 2005. ביקורה הראשון של השופטת הלר מחוץ לארה"ב במסגרת עבודתה כנשיאה יהיה בישראל בסוף חודש זה.

במהלך ביקורה תסייר הגב' הלר בפרויקטים של הג'וינט בקריית מלאכי, באשדוד, בנצרת עילית, באור עקיבא ובחזרה. הלר תקיים פגישות עם הנהלת ג'וינט ישראל, הנהלת ברוקדייל, אנשי המחלקה הרוסית ואנשי ממשל בכירים.

השופטת הלר כיהנה בעבר בתפקידי מנהיגות שונים בג'וינט, ביניהם יו"ר ועדות שונות וכן הייתה חברה בחבר הנאמנים של הארגון.

השופטת הלר מחליפה בתפקיד את ג'ין ריביקוף, אשר במהלך ארבע שנות כהונתו הקדיש את כל מרצו לקידום חזון הג'וינט בעולם בכלל ובישראל בפרט.

עם סיום כהונתו כנשיא ישמש מר ריביקוף כיו"ר מועצת המנהלים של הג'וינט העולמי. ♦

בפיתוח: שכונה תומכת ילדים ונוער

מינהלת ילדים ונוער. במינהלת משתתפים נציגי התושבים, נציגי הרשות המקומית ואנשי מקצוע מתוך היישוב ואף מחוצה לו. המינהלת מספקת שירות רב-תחומי למען רווחתם הפיזית, הנפשית והאינטלקטואלית של ילדים ובני הנוער בסיכון ומשפחותיהם.

הפעילות מתמקדת בשישה תחומים עיקריים: התחום הארגוני, החינוכי, הרווחתי, הקהילתי, הפיזי ופיתוח יזמות חברתית. בנוסף לכך, מבקשת התכנית לחדש מבנים חברתיים-קהילתיים הדוגלים בסולידריות ובעזרה הדדית. הטיפול מתפרש על פני כל שעות היממה, תוך שימוש במשאבים החינוכיים והקהילתיים המקומיים.

תכנית זו היא שלב נוסף ביישום של התכנית "שכונה תומכת", שפותחה על-ידי ג'וינט ישראל ופועלת ביישובים שונים בארץ, ומיועדת לקשישים ולנכים. ב"מוטב יחדיו" מתרחבת התכנית לפלח אוכלוסייה חדש – ילדים ובני נוער בסיכון ומשפחותיהם.

במספר יישובים בארץ החלה התכנית המשך בעמוד 11

המציאות הכלכלית-חברתית הקשה המאפיינת יישובים רבים ברחבי הארץ משפיעה כמובן גם על ילדים ובני נוער. על רקע מצב זה מפתחת אשלים תכנית נסיונית שזכתה לשם "שכונה תומכת – מוטב יחדיו".

הרצון לסייע לתושבים להתמודד עם מצבם הכלכלי-חברתי הקשה הביא למעורבותם של גופים רבים ביישובים השונים ביניהם: משרדי ממשלה, שירותים עירוניים, עמותות וקרנות, אקדמיה, יזמים פרטיים, גרעיני נח"ל, מורות חילות, תנועות נוער, ועוד. אלה פועלים כולם מתוך רצון טוב לסייע, אך ללא תכנון משותף וללא תאום. מצב זה גורם לאי-ניצול אופטימלי של הכוחות המתערבים ולעתים אף יוצר כפילויות ובזבוז משאבים.

הייחודיות של התכנית "שכונה תומכת – מוטב יחדיו" היא בהיותה תכנית כוללת, המרכיבת את כל משאבי ההתערבות בשכונה ומתאמת ביניהם מתוך ראייה ארוכת טווח של הצרכים. התכנית יוצרת שיתופי פעולה בין כל השירותים והגופים הפועלים בשכונה, באמצעות הקמתו של גוף מיוחד לטיפול בנושא, שהוא מעין

פגיעות מיניות בפנימיות

בשנים האחרונות בולטת החמרה במספר המקרים ובאופיים

נבחר צוות מוביל ובו שלושה חברים. הצוות מקבל הכשרה ומוביל את ההתמודדות עם כל אירוע של פגיעה מינית בפנימייה. חברי הצוות עוברים קורס הכשרה שהחל לפעול במחוזות תל-אביב, צפון וירושלים (באביב יצטרף גם מחוז דרום). במחוזות הוקם פורום מנהלים ומפקחים לפיתוח ההתערבות הפנימיית בפגיעה מינית בין ילדים. נפתחו קבוצות להדרכה שוטפת, ברמה מחוזית, לצוותים טיפוליים וחינוכיים בפנימיות, לצורך שיפור והעמקה של יכולת ההערכה, האבחון

בפנימייה, במטרה לקדם סביבה פנימיית בטוחה יותר.

- מתן מענה טיפולי הולם לילדים שנפגעו, לילדים הפוגעים ולמשפחות.
- פיתוח ידע יישומי מהשדה ומהספרות המקצועית כדי לפתח התמודדות מערכתית וטיפולית בפגיעות מיניות בפנימיות והפצת ידע זה.

התכנית מבקשת לבנות התערבות פנימיית כוללת לנושא. משמעותו של טיפול כוללני במסגרת פנימיית היא, כי השינוי

בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה ניכרת באירועים שבהם מתרחשת פגיעה מינית בילדים ובין ילדים. עובדה זו מצביעה על עלייה בחומרת הפגיעה ועל ירידה בולטת בגילאי הילדים הפוגעים. העדויות מגיעות מגורמים רבים: ממערכת החינוך (עדויות על ביטויי פגיעה בין ילדים אף בגילאי הגן); מקיבוצים; מיישובים קהילתיים קטנים וגדולים ומפנימיות. הדיווחים כוללים טווח רחב של פגיעות בין ילדים: מפגיעות מילוליות, פגיעות בפרטיותו של הילד הקורבן (כגון הצצה, הפשטה), לחץ והטרדה, מגע גופני בין ילדים (כגון נגיעה באברים פרטיים) ועד להחדרת חפצים לגופו של הילד הקורבן, שימוש באימים, אלימות מינית ואונס.

קיימת מוכנות מערכתית וחברתית להכיר בבעיה ולנסות להתמודד איתה

ההתרשמות היא, כי תופעות של פגיעה מינית בין ילדים התרחשו במערכות חינוכיות וטיפוליות גם בעבר, אך כיום בולטת החמרה הן במספר האירועים והן באופיים. בד בבד קיימת היום נכונות מערכתית וחברתית להכיר בבעיה ולנסות להתמודד עמה.

לאירוע של פגיעה מינית בפנימייה עלולות להיות השלכות המשפיעות על כל הנוגעים בדבר: הילד שנפגע, הילד הפוגע, קבוצת הילדים, צוות הפנימייה, משפחות הילדים והסביבה המקצועית והארגונית.

על מנת להתמודד עם התופעה ובעקבות בקשה של משרד הרווחה, השירות לילד ולנוער ובשיתופו, הוקם באשלים צוות בינתחומי מיוחד לטיפול בבעיה. הצוות פיתח תכנית התערבות המופעלת על-ידי תחום פיתוח משאבי אנוש ותחום הילדים, לטיפול בפגיעה מינית בילדים ובין ילדים (עד גיל 12) השהים בפנימיות.

מטרות התכנית:

- צמצום מספר הפגיעות המיניות בילדים ובין ילדים בפנימיות המשתתפות בתכנית.
- פיתוח יכולתו של צוות הפנימייה להתמודד עם תופעת הפגיעות המיניות

וההתמודדות עם ילדים שנפגעו או פגעו. בשלב השני של התכנית יתקיימו עוד מספר פעולות: יפתחו קורסים לטיפול בילדים שנפלו קורבן להתעללות ולטיפול קבוצתי בילדים שפגעו מינית באחרים; מספר פנימיות תיקחנה על עצמן העמקה משמעותית של הפעילויות ברמת הילדים, הצוותים, המשפחות והפיקוח לצורך למידה. לאחר שיסיימו את הכשרתם, המנהלים שישתתפו בתכנית יחנכו מנהלים נוספים שיהיו מעוניינים להצטרף לתהליך. רכו התכנית, בעל רקע מקצועי מותאם, ילווה את הפעלתה. שלב זה כולל תכנון של יחידה טיפולית חוץ פנימייתית אשר תציע מסגרת טיפולית לילדים אשר פגעו מינית ואשר לא ניתן לטפל בהם בתוך המסגרת הפנימייתית. ♦

ההתנהגותי המצופה מן הילד (הפסקה מוחלטת של פגיעה מינית בילד/ילדים אחרים), ילווה בשינוי סביבתי בעל כללים ברורים של גבולות, הגנה וביטחון. על כן, יעדי התכנית נוגעים בכל הרבדים של הפנימייה.

כ-40 פנימיות ברחבי הארץ קשורות בתכנית בצורה זו או אחרת

התכנית החלה לפעול בחודשים האחרונים וכיום יש כ-40 פנימיות ברחבי הארץ אשר קשורות בה בצורה זו או אחרת.

מדובר בתכנית מערכתית הפועלת במספר מישורים בו-זמנית:

לרשות הפנימיות, בכל מחוז, עומד מומחה מקצועי בנושא פגיעות מיניות. בכל פנימייה

יע"ל

ייעוץ לעמותות המסייעות לנזקקים באמצעות אנשי מקצוע מתנדבים

במהלך עשרים השנים האחרונות חל גידול משמעותי הן בכמות והן בהיקף הפעילות של עמותות המספקות סיוע לנזקקים בישראל. כיום, פועלות בישראל יותר מ-3,000 עמותות המספקות שירותי בריאות, חינוך ורווחה. מספר זה צפוי לגדול עוד יותר לאור המשבר הכלכלי המתמשך.

עמותות רבות עומדות מול אתגרי ניהול רציניים. התמודדות לא מוצלחת איתם עלולה להביא לפגיעה בתפקודה של העמותה וכתוצאה מכך בשירות שהיא נותנת לקהל היעד.

גם כאשר עמותה מודעת לבעיותיה ומעוניינת לקבל סיוע מיועצים ומאנשי מקצוע מומחים, לעתים אין לה את האמצעים לשכור את שירותיהם. בקורסים למנהלי עמותות שקיימו אלכ"א והאגף להתנדבות ופילנתרופיה בגוינט ישראל, העלו משתתפים רבים את צורך בייעוץ ניהולי, ארגוני או עסקי. חלקם מצאו משאבים לשכור יועצים, אך רבים אחרים נמנעו מלהעסיק יועצים בשל העלויות הגבוהות הכרוכות בכך.

תכנית יע"ל, שהחלה בתחילת חודש אפריל באלכ"א, מיועדת לספק שירותי ייעוץ ותמיכה לעמותות המסייעות לנזקקים באמצעות אנשי מקצוע מתנדבים. מטרתה של התכנית כפולה: לקדם את איכות התשתיות המקצועיות והניהוליות של העמותות ולספק מסגרת מתאימה להתנדבות של אנשי מקצוע בתחום זה.

בשלב הראשון התכנית מתמקדת בתחום הייעוץ הארגוני, אך בהתאם לצורכי העמותות ולהרחבת מאגר היועצים, יורחבו השירותים המוצעים.

מודל העבודה שנבחר מופעל בהצלחה על-ידי עשרות ארגונים בארצות-הברית.

בנייהם: National Executive Service Corps - (NESC) עמותה ארצית המספקת שירותים לכ-400 עמותות באמצעות מאגר של 7,000

המשך בעמוד 11

"חמאמה" קבוצה ייחודית בין-דורית לנשים וילדים בגיל הרך, יוצאי קווקז

תמיכה וידע למשפחה הקווקזית. הקמת הקבוצה לא הייתה פשוטה ונתקלה בתחילה בהתנגדות מצד בני המשפחה האחרים, גברים ונשים כאחד. למרות שהכוונה הייתה לכלול בקבוצה סבתות/חמות, אימהות וילדים בני אותה משפחה, נוצרה קבוצת נשים שאינן בנות אותה משפחה (אימהות וילדיהן עם סבתות ממשפחה אחרת). עובדה זו סייעה רבות ליצירת אווירה של פתיחות ואינטימיות בקבוצה. התכנית כללה 12 מפגשים, רובם בשתי קבוצות מקבילות:

משתתפי התכנית בקריית ים

● קבוצת האימהות והסבתות, שהונחתה על-ידי האחות ועובדת סוציאלית יוצאת קווקז, משירותי הרווחה בעיר.

● קבוצת העשרה לילדים, שהונחתה על-ידי סטודנטית לגיל הרך.

הנוכחות במפגשים היתה גבוהה ושבעות הרצון רבה ולאחר שהסתיימו, הנשים ביקשו להמשיך ולקיים מפגשים נוספים.

עם סיום התכנית ניכר שיפור ביכולתן של האימהות והסבתות לנהל דיאלוג בין-דורי תוך הקשבה וכבוד הדדי; חל שיפור באמון של האימהות ביכולתן להוות דמויות חינוכיות משמעותיות עבור ילדן, בפתיחות וביכולת לצרוך שירותים נוספים בקהילה (שירותי רווחה, מכון להתפתחות הילד). מעבר לכך, בלטה התעניינות מצד חלק מהאבות בתהליך, תוך הצטרפותם למפגשים החווייתיים המשותפים. לבקשת הקבוצה חודשה הפעילות והחלה לפעול קבוצה נוספת.

המסקנה המרכזית של מנחות התכנית ומשתתפיה היא, כי ניתן לשלב בין ישן לחדש, בין מסורת לקדמה וכי ניתן להיות גם תומכת, מעשירה וסמכותית תוך שמירה על תרבות המוצא, הערכים והמסורת. ♦

"חמאמה" (חמה + מאמה) היא יוזמה חדשנית וייחודית של אחות טיפת חלב מקריית ים, שהשתתפה בתכנית "אחיות יוזמות", המשותפת לאשלים ולשירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות.

האחות עובדת בקריית ים, אחד מעשרים יישובים ברחבי הארץ שבהם קיים ריכוז גדול של עולים מקווקז. במהלך עבודתה עם אימהות צעירות מקרב הקהילה, נתקלה לא פעם בקושי של האימהות ליישם את ההדרכה הניתנת להן בשל קונפליקטים ואי-הסכמות בינן לבין הסבתות והחמות.

הקונפליקטים נבעו בעיקר מן העובדה, שמרבית המשפחות הקווקזיות הצעירות נמצאות בשלבים שונים של מעבר מחיים במשפחה מורחבת רב-דורית ופטריוארכלית באופייה לדפוס משולב של משפחה גרעינית, בעלת זיקה חזקה למשפחה המורחבת. במקרים רבים, הזוג הצעיר מתגורר עם משפחת הבעל. עובדה זו מעצימה דילמות בגידול הילדים ומעלה קונפליקטים בנושאים כמו: איך מחנכים, על איזה ערכים ולמי השפעה מרובה יותר במשפחה.

במשפחות אלה, גם כאשר הזוג הצעיר מתגורר במגורים נפרדים, לחמות יש תפקיד מרכזי בגידול הילדים ובחינוכם. לטענתן: "התרבות הישראלית מתיימרת מידי ומעמידה את הילד במרכז ולכן אין כבוד ראוי להורים ולמבוגרים". על רקע זה נולד פרויקט "חמאמה" קבוצת הדרכה משותפת לשלושה דורות: סבתות/חמות, אימהות וילדים צעירים בגיל הרך.

הקבוצה נועדה ליצור סביבה תומכת, שתאפשר דיאלוג בין הנשים בנושאים הקשורים לגידול הילד, תוך שמירה על הקודים התרבותיים של בני העדה. הכוונה שהתכנית תביא למיצוי הפוטנציאל להורות טובה ותהווה מקור

חוזרים למעגל העבודה גם ב"שיבה טובה"

כשבעים מבוגרים, עולים חדשים, החיים מהשלמת הכנסה ומוגדרים כעניים חזרו לאחרונה באופן חלקי למעגל העבודה. זאת הודות לחממה תעסוקתית הפועלת במסגרת התכנית "בשיבה טובה", שאותה יזם נשיא המדינה מר משה קצב, לפני כשנה וחצי. מטרתה של התכנית להירתם לטובתם של אלפי מבוגרים, רבים מביניהם עולים חדשים החיים על קצבת זיקנה והשלמת הכנסה ונתונים במצוקה כלכלית קשה. לבקשתו של הנשיא, לקחה על עצמה אשל להפעיל את התכנית, בשיתוף פעולה עם גופים נוספים שנענו לפנייתו של הנשיא. במסגרת הסיוע למבוגרים הכלולים בתכנית נבחנה האפשרות לשלבם מחדש במעגל העבודה באמצעות חממה תעסוקתית הנקראת "תעסוקה בשיבה טובה". מדובר במסגרת

ייחודית אשר מטרתה יצירת מקורות הכנסה למבוגרים החיים בעוני באמצעות תעסוקה מותאמת ששכרה בצידה. לתכנית שלושה יעדים:

1. תוספת הכנסה חודשית למבוגרים עניים.
2. העלאת הדימוי של הזקן במשפחה ובחברה.
3. יצירת מסגרת חברתית תומכת לאורך זמן. לצורך ביצוע התכנית חברה אשל לעמותת "כוח לתת" ולאגף לשילוב עולים בגוינט ישראל. "כוח לתת" מפעילה 15 מרכזים לאיסוף ציוד יד שנייה לנוקקים, שבהם שולבו המבוגרים בעבודה. כאוכלוסיית היעד לתכנית הוגדרו מבוגרים בני +65, מקבלי הבטחת הכנסה והשלמת הכנסה, ו/או בודדים מנותקים בעלי יוזמה ונכונות להשתלב במקום עבודה כקבוצת תעסוקה.

לביצוע הניסוי הראשוני של התכנית נבחרו שלושה יישובים: קריית גת, קריית מלאכי וירושלים.

בשלב ראשון אותרו מבוגרים בעלי מקצוע שיש להם מיומנויות המתאימות לבצע מטלות, כפי שהוגדרו על-ידי מנהלי מרכזי הסיוע באותם יישובים. מדובר במטלות כגון: תיקון ושיפוץ של רהיטים; תיקון אביזרי בית חשמליים וכו'. המבוגרים שנבחרו לתפקיד קיבלו הכשרה קצרה, שלאחריה החלו לעבוד במחשני "כוח לתת", בהיקף של עד 36 שעות לאדם לחודש. בתמורה לעבודתם הם זוכים לארוחה חמה ולשכר.

היום, כשבעה חודשים לאחר הפעלת התכנית, מועסקים במסגרתה כשישים מבוגרים אשר זוכים לתגמול כספי חודשי המסייע להם להתמודד עם מצוקתם הכלכלית וגם להתגבר על בדידותם החברתית. בין המשתתפים יש לא מעטים המגיעים למרכז מעבר לשעות הנדרשות וממשיכים את עבודתם בהתנדבות.

לאור הצלחת שלב הניסוי מתכוונים מפעילי התכנית להרחיבה ליישובים נוספים וזאת בשיתוף פעולה עם העמותה Hands on Tzedaka מפילדלפיה. בדרך זו יתאפשר למבוגרים נוספים החיים במצוקה כלכלית קשה להצטרף לתכנית על מנת להקל על מצבם.

בפרויקט "שיבה טובה" שותפים בין היתר: הקרן לידידות, צה"ל, המשטרה, שירות בני הסוהר, משרדי הרווחה והבריאות, קרן וינברג ויהל אי.די.בי. ♦

300 סטודנטים מתנדבים למען זקנים במסגרת תכנית IMPACT

למעלה מ-300 סטודנטים המקבלים מלגות מקרן המלגות IMPACT בחרו השנה להתנדב באמצעות אשל לסייע לזקנים בתחומים שונים.

מטרת הקרן, שהוקמה בשנת 2002, ביוזמת ידידי האגודה למען החייל בארצות-הברית, היא להעניק מלגות ללוחמים משוחררים שמצבם הכלכלי קשה ושללא סיוע קלושים סיכוייהם לממש את חלומם וללמוד. במקביל, שואפת הקרן לעודד ולו במעט את רוח ההתנדבות והנתינה.

בשנה שעברה אפשרה הקרן למקבלי המלגות להתנדב בשלושה ארגונים: אשל, "טללים" (המטפל בילדים עם נכויות) ו"אחריי" (העוסק בהכנה של צעירים לצה"ל). יותר ממחצית

הסטודנטים, כ-270 במספר, בחרו להתנדב למען זקנים, דבר שבא לידי ביטוי בכ-40,000 שעות התנדבות. השנה, למרות שניתנה לסטודנטים האפשרות להתנדב בשמונה ארגונים שונים, בחרו עד כה כ-300 מתוכם להתנדב למען זקנים.

הסיוע לזקנים, באמצעות העמותות למען הזקן, נעשה בתחומים רבים ומגוונים, למשל: בתכניות מחשב לכל גיל, שיבה טובה, בית חם ושכונה תומכת; בפרויקטים של הסברה, גינון, ועוד; בבתי אבות ובמרכזי יום; בהרצאות, בהפעלת חוגים ובביקורי בית. מדובר בתוספת של אלפי שעות התנדבות לטובת הזקנים, מאחר שהמלגה מלווה את הסטודנט במהלך לימודיו במשך ארבע שנים.

מעבר לזאת, קיים סיכוי לגידול משמעותי במספר הסטודנטים ובשעות ההתנדבות במהלך השנים.

באשל מציינים בסיפוק את המספר הגדול של הסטודנטים שבחרו להתנדב בתחום הזיקנה ורואים בכך הוכחה למודעות הגוברת והולכת בציבור לצורך להירתם למען אוכלוסייה זו. זאת, בנוסף לעובדה שחשיפת הסטודנטים לאוכלוסיית הזקנים והבנתם את הרגישויות והצרכים הייחודיים שלהם עשויות להיטמע בחשיבתם ולהשפיע על התפתחותם המקצועית בכל תחום שיעסקו בחייהם. כתוצאה מכך תגבר גם התחשבותם באוכלוסייה הכללית, על כל ההשלכות החיוביות שיש לכך. ♦

"שולחנות עגולים" – תכנית לשיפור יחסי הגומלין בין משרד הרווחה לארגוני המגזר השלישי

נציגי המשרד עם נציגי הארגונים הוולונטריים. מטרת המפגשים – לברר סוגיות שונות ביחסי הגומלין בין הממשלה למגזר השלישי, להסדיר ולחזק את שיתוף הפעולה בין הגורמים השונים ולחולל שינוי ממשי בקשר ביניהם.

בגיזינט ישראל – אלכ"א ובאגף להתנדבות עוסקים בפיתוח מודלים לשיתופי פעולה בין ארגונים וולונטריים לממשלה ולרשויות המקומיות. במסגרת זו אלכ"א תספק את

המשך בעמוד 8

ישראל. הכוונה לפתיחת דיאלוג בין-מגזרי באמצעות "שולחנות עגולים", סביבם ייפגשו

בישראל רשומים כ-12,000 ארגונים השייכים למגזר השלישי והפעילים בתחומי רווחה שונים. ארגונים אלה עוסקים בתחומים מגוונים, כגון אספקת שירותים, ייצוג קבוצות באוכלוסייה ופעילות לשינוי חברתי.

לאור הפעילות הענפה של המגזר השלישי בתחום הרווחה והשירותים החברתיים ומתוך אמונה בחשיבות פיתוחה של חברה אזרחית פעילה, החליט משרד הרווחה לקדם מהלך חדשני ופורץ דרך בשיתוף עם אלכ"א – גיזינט

עמי"ת – עזרת מתנדבים לילדים בעלי צרכים מיוחדים ולמשפחות

קשרי תמיכה להורים, בסיוע למשפחה בעתות משבר, ועוד.

לאחר שהמשפחה והמתנדב נבחרים מתקיימת פגישה ראשונית ביניהם, שבה נקבעת הדרך שבה יעבדו במשותף. מכיוון שמדובר בפעילות ייחודית ולא קלה הן עבור המתנדבים והן עבור המשפחות זוכים שני הצדדים לליווי צמוד. המשפחות נמצאות בקשר רצוף עם עובדי הרווחה ואילו המתנדבים זוכים לליווי אישי של רכז הפרויקט ומשתתפים בהנחיות קבוצתיות ובהרצאות בתחומים שונים הקשורים לעבודתם. ההרצאות פתוחות לכל התושבים ביישוב במטרה לקרב אותם לבעיות של המשפחות וגם לגייס מתנדבים נוספים.

התכנית, שהחלה לפעול בפברואר 2004, מקיפה כיום 11 יישובים ברחבי הארץ ושותפים לה משרד החינוך, התרבות והספורט, משרד הרווחה, הרשויות המקומיות, ביטוח לאומי ועמותות שונות.

היישובים שבהם התכנית פועלת הם: אופקים, נתיבות, שדרות, קריית גת, בית שמש, תל-אביב (שכונת התקווה), מגדל העמק, מעלות ומעלות תרשיחא, עיר הכרמל (עוספיה ודלית אל כרמל) ונצרת.

מהתגובות שמפעילי התכנית מקבלים עולה, כי הן המשפחות והן המתנדבים מרוצים מאוד. משפחות רבות אומרות למתנדבים "הצללתם אותנו" ואילו המתנדבים מדווחים לא פעם, כי הם מרגישים שהם לא רק תורמים אלא גם נתרמים. ♦

על-ידי הקהילות היהודיות בארצות-הברית. הצלחת התכנית הביאה את יוזמיה להכרה כי ניתן להפעילה גם בימים כתיקונם כחלק בלתי-נפרד מהפעילות הקהילתית.

בניית התכנית בכל יישוב כוללת בשלב הראשון מיפוי של המשפחות המיועדות להשתתף ומיפוי של פוטנציאל המתנדבים ביישוב. המיפוי של המשפחות מתבצע באמצעות עובדי הרווחה ביישוב ומורים בבתי הספר לחינוך מיוחד. איתור המתנדבים נעשה באמצעות פנייה לקבוצות בעלות פוטנציאל התנדבותי, כגון מועדוני גימלאים, מסגרות שונות של בני נוער, סטודנטים מקבלי מלגות (בתמורה לפעילות למען הקהילה), בנות שירות לאומי וכן באמצעות התקשורת המקומית.

לאחר שלב המיפוי מתקיימות שיחות עם המשפחות על מנת ללמוד את הצרכים והרצונות שלהן. במקביל, מתקיימות שיחות עם המתנדבים, שבהן ניתן להם הסבר על טיב העבודה ונבחנים הרצונות והיכולות שלהם להתנדב.

למתנדבים ניתנת אפשרות לסייע במגוון גדול של נושאים, בין היתר בפעילות חברתית והעשרת ילדים בעלי צרכים מיוחדים ו/או ילדי המשפחה האחרים, המרגישים לעתים מעט מוזנחים עקב העיסוק האינטנסיבי של ההורים בילד בעל הצרכים המיוחדים. כמו כן, המתנדבים יכולים לסייע בהסעות, בהימצאות עם הילדים כדי לאפשר לשאר בני המשפחה להתפנות לעיסוקים אחרים, ביצירת

גידולו של ילד בעל צרכים מיוחדים מעצים מאוד את ההתמודדות המשפחתית עם תפקידיה. הקשיים של המשפחה באים לידי ביטוי בכמה מישורים:

במישור הכלכלי: הוצאות מיוחדות לטיפולים ולאביזרים, קושי לשמור על מקום עבודת ההורים;

במישור הפיזי: קשיי נייודות בתוך הבית ומחוצה לו;

במישור החברתי: צמצום הקשרים החברתיים של המשפחה;

במישור היחסי בתוך המשפחה: קשיים ומתחים עקב הטיפול בילד עם צרכים מיוחדים.

עמי"ת – עזרת מתנדבים לילדים בעלי צרכים מיוחדים ולמשפחות – היא תכנית חדשנית שיזמה אשלים. מטרתה של התכנית לסייע למשפחות אלה באמצעות מערך התנדבות קהילתי, אשר יפחית את הסיכון הנשקף לילדים ולבני נוער בעלי צרכים מיוחדים, באמצעות הפחתת העומס הכרוך בגידולם ובטיפוחם של ילדים אלה.

הרעיון להפעיל מתנדבים על מנת לסייע למשפחות עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים התעורר לראשונה בשנים הקשות של האינתיפאדה. בתקופה זו עלה הצורך לסייע למשפחות של ילדים אלה להיערך בשעת חירום. לשם כך הופעלה תכנית מיוחדת במסגרת מערך החירום של הגיזינט, שהתאפשרה הודות לכספים שגויסו לצורך כך

בשנים האחרונות לעמוד מקרוב ובאופן אישי על פועלו של הארגון החשוב הזה בישראל. מה שמרתק אותי בעומדי מקרוב על הישגי הגיוינט בארץ הם הגישה והרמה המקצועית של ההתייחסות לנושאים רגישים וכואבים מאין כמותם, שנדמה לעתים שהם נשכחים מתשומת הלב של הרשויות".

הה"כ ניסים דיין ציין, כי התאפשר לו לעמוד מקרוב על עבודתו הברוכה של הגיוינט בעת היותו שר הבריאות. דיין ציין לשבח את עבודתם הברוכה של אשלים ושל אשל.

בשם הממשלה דיבר השר מאיר שיטרית, אשר הודה לגיוינט "בשם של אלפי אנשים שחיים היום בארץ שנעזרו בצורה זו אחרת בגיוינט, וגם בשם של אלפי ישראלים שנהנים היום מהשירותים שמציע הגיוינט בתחומי הבריאות, הרווחה והחינוך" שיטרית איחל לגיוינט עוד הרבה שנים של פעילות מוצלחת, ובכך סיים את הדיון.

במקביל, הוצגה בכנסת במשך חודש ימים תערוכת צילומים מיוחדת המתארת את 90 שנות פעילותו של הגיוינט בארץ-ישראל. ♦

תערוכת הצילומים בכנסת מתארת את 90 שנות פעילותו של הגיוינט בישראל

ברוקדייל ואת מרכז טאוב אשר כדבריו "משמשים יותר מהרבה גופים אחרים במדינה – ובכמה תחומים ייחודיים – מערכות מחקר בתחום החברתי, לצורך מחקר ביקורתי".
הה"כ יצחק הרצוג, אשר סיפר כי כילד בבית סבתו זכה להכיר חלק מחברי הוועד המיתולוגי של הגיוינט, אמר: "אני שמח במיוחד שזכיתי

בפרויקטים חברתיים, העצמת נשים כאמצעי למוביליות חברתית, הקמת מסד קליטה לפיתוח שירותים בתחום קליטת קבע, מדע וטכנולוגיה בשירות אוכלוסיות מיוחדות, ועוד.

בשעות הצהריים התקיים באודיטוריום של הכנסת אירוע מיוחד שבו נשאו ברכות יו"ר הכנסת הה"כ ראובן ריבלין, יו"ר ועדת הכספים הה"כ אברהם הירשזון, יו"ר ועדת עלייה, קליטה ותפוצות הה"כ קולט אביטל ומנכ"ל גיוינט ישראל ארנון מנטבר. במהלך האירוע הוענק פרס סמולר (ראה ידיעה נפרדת) והוא הסתיים ברב-שיח בנושא "לקראת מעבר לסדר יום אזרחי – תפקידה של יהדות התפוצות", בהשתתפות זוכי הפרס בעבר דניאל בן-סימון, יאיר שלג והזוכה השנה דוויד הורוויץ.

דיוני המליאה, בשעות אחר הצהריים של אותו יום, הוקדשו אף הם לתרומתו של הגיוינט לחברה בישראל, כאשר זה לאחר זה עולים חברי כנסת לדבר בשבחיו של הארגון.

ראשון הדוברים היה יו"ר הכנסת הה"כ ראובן ריבלין אשר אמר, כי "ידידה של ראשי הגיוינט אינן פוסקות מעשיית טוב, מגמילות חסד, ממתן יד וסיוע בכל מקום שבו הם נדרשים ברחבי העולם היהודי. אם צריך גלגל אני גלגלי אמר פעם טרומפלדור והגיוינט יודע לשים עצמו בכל תחום שבו נדרשת יד: בקליטת עלייה, בייזום תעסוקה, בפעולה לצמצום פערים חברתיים, בגישור על הקרעים בישראל".

הה"כ הירשזון ציין, כי "הגיוינט מתאים את עצמו בכל פעם לנושא חשוב, לא מקובע לנושאים מסוימים ולא כופה על הרשויות את הנושאים שהוא רוצה לעסוק בהם. להפך, הוא פתוח, בא לקראת הקהילה ויוזם פעילויות שהן לצריכת הקהילה, וזה לא מתבצע בכל גוף!"

הה"כ חיים אורון דיבר על חשיבותו של הגיוינט כגוף מרכזי בחברה האזרחית וברך את מכון

פרס לאונור ולארי זוסמן

נשיא המדינה העניק תעודות הוקרה לזוכי הפרס השנתי היוקרתי למצוינות במתן השירותים החברתיים בישראל

מוענק זו השנה השלישית על-ידי הקרן ע"ש לאונור ולארי זוסמן – גיוינט, אשר פועלת במסגרת גיוינט ישראל. חלוקתו של הפרס מעידה על הרצון להעלות למודעות את הנושא החברתי ולהביע רחשי תודה לאותם אנשים אשר בזכות עבודתם המסורה, שנעשית הרחק מאור הזרקורים, מסייעים לקבוצות החלשות בחברה. חלוקת הפרס מדגישה את המחויבות העמוקה של גיוינט ישראל לחברה בישראל. ♦

פרס לאונור ולארי זוסמן – גיוינט למצוינות בשירותים חברתיים בישראל הוענק השנה לשלושה זוכים: ד"ר ארקדי צייבובסקי – בתחום הדאגה לקשישים, אלינה מויסייב – בתחום הסיוע לעולים חדשים ואסתר עילם – בתחום קידום התנדבות ופילנטרופיה. התעודות הוענקו לזוכים על-ידי נשיא המדינה, מר משה קצב, במשכן הנשיא בירושלים. הפרס, בסך כולל של 75,000 דולר,

זוכי הפרס בחברת נשיא המדינה משה קצב, בני הזוג זוסמן וארנון מנטבר.

הכנסת:

צוות משותף לוועדת הכספים ולג'וינט לליבון נושאים חברתיים

במסגרת "יום הג'וינט" בכנסת, לציון 90 שנה לארגון, הודיעו ח"כ אברהם הירשזון, יו"ר ועדת הכספים של הכנסת, על הקמתו של צוות קבוע מבין חברי הוועדה שיקיים קשר קבוע עם ג'וינט ישראל.

"המודעות של חברי הכנסת לעבודת ג'וינט ישראל למען רווחת האוכלוסייה בישראל עלתה בצורה משמעותית בעקבות 'יום הג'וינט' בכנסת". דברים אלה אמר ארנון מנטבר, מנכ"ל ג'וינט ישראל, בסיכום האירוע שבו השתתפו חברי כנסת, נציגי ממשלה, עמותות, רשויות מקומיות ועובדי הג'וינט.

האירוע במשכן הכנסת, שהתקיים בחסות יו"ר ועדת הכספים ח"כ הירשזון, החל בשעות הבוקר, כאשר שמונה ועדות של הכנסת הקדישו במקביל את ישיבתן לנושאים הקשורים לתחומים שבהם מעורב ג'וינט ישראל. בין היתר נדונו נושאים כמו: שיקולים כלכליים

ח"כ אברהם הירשזון נואם באירוע המרכזי באודיטוריום הכנסת. יושבים מימין לשמאל: גלעד עדין, מנחה האירוע, ח"כ קולט אביטל, יו"ר הכנסת ח"כ ראובן ריבלין ומנכ"ל ג'וינט ישראל ארנון מנטבר

פרס סמולר לעיתונאות מטעם הג'וינט הוענק לדו-שבועון "ג'רוזלם ריפורט" ולעורכו דיוויד הורוויץ

הטובים וניסיונו העשיר תרמו רבות לביסוס ולהשפעתו של ה"ג'רוזלם ריפורט" כערוץ תקשורת בעל חשיבות והשפעה ייחודיים. ♦

שבתפוצות והשפיע במידה רבה על העלאת נושאים מהותיים על סדר היום. אישיותו המיוחדת של דיוויד הורוויץ, כישוריו

פרס סמולר על סיקור עיתונאי בנושא ישראל והתפוצות, מטעם ארגון הג'וינט העולמי, הוענק השנה לדו-שבועון "ג'רוזלם ריפורט" ולעורכו דיוויד הורוויץ, בשנים 1998-2004 וכיום עורך ה"ג'רוזלם פוסט".

הפרס ניתן למר הורוויץ במסגרת האירוע לציון 90 שנה לג'וינט, שהתקיים במשכן הכנסת. בנימוקי הפרס נאמר, כי במהלך כהונתו של דיוויד הורוויץ כעורך ה"ג'רוזלם ריפורט" הפך דו-שבועון זה לבמה מרכזית בשפה האנגלית ועשה רבות לחיזוק הקשר בין ישראל והתפוצות.

באמצעות כתבות ותחקירי עומק בעלי משמעות ועניין בתחום החיים היהודיים והמתרחש בישראל ובעולם יצר כתב-עת זה גשר של מידע בין הקוראים בישראל לבין אלה

יו"ר הכנסת ח"כ ראובן ריבלין מעניק את הפרס למר דיוויד הורוויץ

"עוגן" לצמצום נשירה בקרב תלמידים עולים

תופעת הנשירה הסמויה לא זוכה למודעות מספקת בקרב קובעי המדיניות בישראל

התלמידים שאותרו במטרה להיות כוחות, תחומי עניין ו"קולות ייחודיים". מסייעים בכך גם חברי צוות "עוגן". לאחר שהתקבלה "מפת הכוחות", מתבקש הצוות לבחור עבור כל תלמיד את המסגרת ואת המבוגר האחראי על תהליך ההעצמה. העצמה מתרחשת כאשר בין אותו המבוגר לבין התלמיד נוצר "מרחב עשייה משותף". התלמיד מביא למרחב זה את יכולתו והמבוגר מלווה אותו, מעודד אותו, מלמד אותו דברים חדשים ומאפשר לו התנסות במה שעוד לא התנסה. כל זאת תוך מתן תמיכה והעברת מסר שלא מותרים על אף רגעי תסכול העולים מדי פעם. "מרחבי העשייה המשותפים" שבהם מתרחשים תהליכי ההעצמה משתנים בין בתי הספר. כך נמצא, למשל, תהליכי העצמה באמצעות שילוב תלמידים במועצת התלמידים; בפעילויות ספורט ובארגון ימי ספורט וטורניר כדורגל; בפעילויות של תיאטרון, מוסיקה, אמנות, מחול, ציור קומיקס; בשילוב בחבורת זמר; במכירה בקיוסק שהוקם לטובת ילדי בית הספר, ועוד. התוצר שנבנה במשותף במסגרות השונות מובא לידי ביטוי במסגרת הכיתה או במסגרת בית הספר, כדי ליצור "זרקור" ומצב שבו המבוגרים וקבוצת השווים "יראו" את התלמיד.

חיזוק תחושת ההזדהות וההשתייכות

החיבור בין תהליך ההעצמה של התלמיד לבין בית הספר מחזק את תחושות ההזדהות וההשתייכות של התלמיד. התלמיד שזוכה להערכה ביכות היכולת שלו ולא בחסד, שצוות המורים וקבוצת השווים "רואים" אותו ומתייחסים אליו, חש שיש לו מקום וסיכוי להצליח אם יתמודד. אמנות המבוגרים המשמעותיים בו, התמיכה שהוא מקבל ממוריו וממשפחתו וההזדמנות שניתנת לו, כל אלה יוצרים תקווה לעתיד, כיוון ודרך למרות הכישלונות שחווה. קבוצת השווים גם היא למדה כי למרות הכישלונות והתסכול אפשר להצליח. התהליך כולו יוצר עבור התלמיד הזדמנות לתעל את יכולותיו לטובת פעילות מועילה ולפתח רגשות חיוביים כלפי עצמו. בשנה השלישית להפעלת התכנית עיקר הליווי עובר בהדרגה לידי הגורמים האחראים במשרד החינוך, המשתלמים בנושא, כאשר הגוינט – בהתאם לתפיסתו – עובר להיות גורם מלווה ויוצא בהדרגה מניהול הפרויקט. ♦

מספר שנים מטעם הגוינט בחטיבות ביניים עתירות עולים. תכנית "קשרים" שמה לה למטרה לקדם קיומו של מפגש בין-תרבותי בבית הספר ולהקל על שילובם של תלמידים עולים תוך מתן מקום הולם לצרכים ולעמדות של הקולטים והנקלטים כאחד. התכנית התמקדה בהכשרת צוותי הוראה וביצירת מפגש בין המערכת הבית-ספרית להורי התלמידים. בבתי הספר שבהן פעלה בעבר תכנית "קשרים" התחדדה בקרב צוות המורים הראייה הבין-תרבותית והמערכתית. כאמור, תכנית "עוגן" מתבססת על תשתית ההכשרה שיצרה "קשרים". התכנית מתמקדת בתלמיד העולה הזקוק למענה ייחודי, אשר בשל קשיי השתלבותו נמצא בסיכון לנשירה. העיקרון המנחה את תכנית "עוגן" הוא "לחזק את מה שחזק". מתוך ראייה בין-תרבותית ומערכתית נבנית לכל תלמיד תכנית העצמה אישית היוצרת עבורו הזדמנויות להביא לידי ביטוי את כוחותיו, יכולותיו ו"קולו הייחודי". ניתנת לו ההזדמנות להצליח ולחוש שייך בתקופה שבה קשיי ההסתגלות, קשיי השפה והתרבות והכניסה לגיל ההתבגרות, מפחיתים את יכולתו להתמודד. התכנית פעלה כפיילוט במשך כשנה וחצי ב-25 חטיבות ביניים ברחבי הארץ. בשנת הלימודים הנוכחית התכנית פועלת ב-100 חטיבות ביניים, שבהן אחוז גבוה של תלמידים עולים.

אופן ההתערבות

התכנית מכשירה איש צוות חינוכי בכיר לתפקיד ייחודי של רכו העומד בראש צוות העוסק במניעת מקדמי נשירה סמויה בקרב תלמידים עולים. רכו התכנית משתתף מדי חודש בתכנית השתלמות ארצית והוא מקבל הדרכה שוטפת בבית הספר. התפקיד מתבצע בכפיפות ישירה למנהל בית הספר ובליווי צוות "עוגן" בית-ספרי, הכולל: יועצת, מגשרת ורכו שכבה. צוות "עוגן", בראשותו של הרכו, אחראי על מערך איתור התלמיד העולה הנמצא בסיכון לנשירה, על תהליך זיהוי "קולו הייחודי", יכולותיו וכוחותיו. כמו כן, הצוות אחראי על בחירת מבוגר משמעותי שיטפח את יכולותיו של התלמיד וייצור עבורו הזדמנויות בבית הספר בכלל ובכיתה בפרט שבהן התלמיד יוכל להביא את יכולותיו לידי ביטוי. כל מחנך מתבקש לקיים שיחות אישיות עם

קשיי השתלבות ונשירה סמויה של תלמידים עולים בחטיבות הביניים עלולים לנבוע ממספר סיבות, ביניהן: משבר כפול של התבגרות והגירה; מעבר למסגרת חינוכית גדולה ותובענית; פער הנוצר בין סביבה חינוכית אחידה לבין צורך התפתחותי המאפיין את גיל ההתבגרות לכינון זהות אישית וייחודית. משברים בגיל ההתבגרות עלולים להביא לתופעות שונות, כגון: אובדן דרך, תחושת שוליות, מובסות עצמית, כעס, יחס שלילי למורים וחוסר אמון בהם ובמערכת, ובמקביל – קבוצת השווים ממשיכה לחזק התנהגויות המאופיינות באנטי-סוציאליות, בנייתוק ובהרס עצמי. מבחינת התלמידים, תחושת השוליות, הרצון למרדנות וחוסר התפקוד מתבטאים בריבוי היעדרויות, בהישגים לימודיים נמוכים, בניכור כלפי בית הספר, באי-קבלת סמכות של מבוגרים, במעורבות בתקריות אלימות ובדחייה חברתית. כל אלה מביאים בסופו של דבר לנשירתם של התלמידים ממערכת החינוך.

אפשר להקטין את ממדי הנשירה

מחקרים שונים מצביעים על כך שאפשר להקטין את ממדי הנשירה של צעירים אלה על-ידי יצירת סביבה בית-ספרית מאפשרת, יחסי דאגה לתלמידים ותמיכה בהם על-ידי המורים, הקניית תחושת מטרה ופתיחת הזדמנויות בפני התלמידים להצליח ולתרום. דמויות משמעותיות בבית הספר, שיצרו סביבה שכזו, הגבירו את תחושת המסוגלות ואת המוטיבציה להשתייך ולהתפתח. תכנית "עוגן" פותחה בעקבות דו"ח מחקר שהוזמן ביוזמת הוועדה לקידום מעמד הילד ושנערך ביוני 2001 על-ידי מכון ברוקדייל, בליווי מרכז המידע והמחקר של הכנסת. ממצאי המחקר מחזקים את הרושם שהתקבל מההיכרות עם המציאות בבתי-ספר קולטי עלייה. המחקרים מצביעים על תופעת הנשירה הסמויה כתופעה רחבת היקף, שלא זכתה עד כה למודעות מספקת בקרב קובעי המדיניות בישראל. לאור ממצאי הדו"ח, פיתחו גף קליטת עלייה במשרד החינוך וגוינט ישראל – אגף חינוך ונוער, בברכתה של מנכ"לית המשרד, תכנית ייחודית שתפעל כ"רפואה מונעת" לצמצום של מקדמי הנשירה בקרב תלמידים עולים. תכנית "עוגן" נשענת על יסודותיה ועל תפיסתה המערכתית של תכנית "קשרים", שפעלה במשך